

Høgskolen i Telemark

**Undervegseksamen
i**

2737 Innføring i kultur og leiing
(10 studiepoeng)

New York City

Tidsrom: Innlevering innan tirsdag 20. oktober 2009

Målform: Bokmål eller nynorsk

Sider: 7, medrekna framside og vedlegg.

**Merknader: Oppgåva skal vere på 3 - 5 sider, 9 - 1500 ord
Typer i 12 punkt og dobbel lineavstand.**

Oppgåva tel 1/3 av samla undervegsvurdering.

Innlevering på Fronter

Avdeling for allmennvitenskaplege fag.

Bokmål:

I denne oppgaven skal du ta for deg begrepene KUNST og KULTUR.

- a) Gjør rede for hva begrepene betyr og hva som skiller dem fra hverandre.
- b) Gi en kort redegjørelse for kulturens nytteverdi innenfor en kulturpolitisk ramme.
- c) Har kunst også en egenverdi? Bruk vedlagte tekster av direktøren for Festspillene i Bergen, Per Boye Hansen og utenriksminister Jonas Gahr Støre som utgangspunkt for å drøfte hvordan kunst og kultur kan sies å ha en egenverdi.

Nynorsk:

I denne oppgåva skal du ta for deg omgrepa KUNST og KULTUR.

- a) Gjer greie for kva omgrepa tyder og kva som skil dei frå kvarandre.
- b) Grei kort ut om kulturen sin nytteverdi innanfor ei kulturpolitisk ramme.
- c) Har kunst også eigenverdi? Bruk vedlagde tekstar av direktøren for Festspillene i Bergen, Per Boye Hansen og utanriksminister Jonas Gahr Støre som utgangspunkt for å drøfte korleis kunst og kultur kan seiast å ha ein eigenverdi.

Vedlegg 1:

Kunstens egenverdi

Per Boye Hansens foredrag ved Vestlandskonferansen 2005

Når kulturpolitikk eller kultur og næringsliv står på programmet, dukker det nesten alltid opp en spesiell setning: «Vi må ikke glemme kunstens egenverdi». Per Boye Hansen er påtroppende Festspill-direktør og taler 9 juni om kunstens egenverdi under Vestlandskonferansen.

Posisjonen som et slags tillegg, oppfordringen og påminnelsen om at vi ikke må glemme, viser kunstens utsatte posisjon. Og denne påminnelsen gir mer grunn til at varsellampene skal lyse, enn til tilfredshet med at vi har fått med oss alle nødvendige aspekter og hensyn i debatten.

Når vi snakker om kunst og kultur, som om de var to sider av samme sak, så kan det lett oppfattes slik at kunsten og kulturen er noe det gjelder å ta vare på, noe støtteverdig, noe ideelt, noe som ikke helt klarer seg selv. Og det å støtte kunsten og kulturen - det er noe vi strengt talt ikke er tvunget til, men vi gjør ut fra et ønske om å fremstå som gode samfunnsborgere.

Og kulturlivets aktører er ofte selv ivrige til å stå frem som trengverdige representanter for spesielle interessegrupper, idealistiske kulturarbeidere som kjemper om det offentlige oppmerksomhet og gunst. Sammenhengen er åpenbar.

Slik offentligheten etter hvert har skjøvet kunsten og kulturen ut som et marginalt område som tilgodeses med noen promiller av statsbudsjettet, har kulturlivets aktører funnet seg i å være lydige tiggere som ber om å kunne utføre sitt bidrag til samfunnets beste, der grensen mellom sosialarbeidere og kulturarbeidere nærmest er utvisket.

Vi er kommet dit at selve grunnlaget for vår eksistens, byggesteinene for vår sivilisasjon, forutsetningene for vår tanke og vårt følelsesliv, premisene for våre sosiale liv og hele vår samfunnsstruktur, blir sett på som en pasient med pustebesvær som det gjelder å pleie så godt vi kan, slik vi også tar oss av andre viktige sosiale og ideelle oppgaver i samfunnet. Vi gjør det i den grad det strengt talt er nødvendig - og selvfølgelig: i den grad vi har råd til det. At sykehjemsplasser og eldreomsorg blir satt opp mot bevilgninger til operahus og kunstnerstipender, er bare en konsekvens av denne utviklingen.

Når vi snakker om næringsliv og kulturliv, så kan man få inntrykk av at det er kulturlivet som trenger og som nyter godt av næringslivets støtte og velvilje. Men i realiteten så forholder det seg motsatt. Det er næringslivet som er helt avhengig av kulturlivet. Det er kunstnerne, filosofene, vitenskapsmennene og arkitektene som har skapt den vestlige kultur vi fremdeles påberoper oss å være en del av. I dag kan det virke som om kunsten og kulturen er blitt overflodsfenomener, noe vi kan tillate oss når vi ser oss råd til det, mens næringslivets krav til materiell vekst er selve grunnlaget for utviklingen og fremskrittet og rettesnoren for hele samfunnsorganismen.

Men vår kultur er selve det fundamentet av rasjonalitet og irrasjonalitet som vårt samfunn bygger på. Vi kan fortrenge våre drømmer, men våre drømmer lar oss ikke være i fred av den grunn. Vi kan kutte over våre røtter, men må bære konsekvensene selv.

Kultur som næringsutvikling synes å være vår tids store prosjekt. Slik kan vi jo slå to fluer i ett smekk. Vi kan utvikle næringslivet ved å bruke kulturlivet som middel - som brekkstang. I en slik sammenheng kan vårt kjente begrepspar kunst og kultur bli en skjebnesvanger sammenblanding av likt og ulikt. I stedet for å opptre som gode brødre, blir sammenstillingen et tohodet troll som står i en krass interessekonflikt, samtidig som de begge sitter på og tærer av den samme kroppen.

Kunsten er riktignok en del av kulturlivet, men står likevel i sterk interessekonflikt til det kulturlivet som det springer ut av. På mange måter kan man si at kulturen er kunstens verste fiende! Kulturlivet dekker våre behov, kunsten innfrir våre lengsler. Kulturen skal ta vare på tradisjonen, kunsten skaper nye tradisjoner. Kulturen er på sitt beste den tryggheten, den dannelse som gjør oss i stand til å vokse som mennesker og utvikle vår personlighet. Kunsten utfordrer oss til å søke nye horisonter, til å gjøre opprør med oss selv og stiller oss i dialog med det fremmede i oss. Og kanskje slik fører kunsten oss i kontakt med det mest opprinnelige, det innerste i vårt vesen. En av de beste definisjoner på kunst jeg vet om er at «kunst er det stedet der vi gjenkjenner oss i det vi ikke kjenner fra før».

Vi lar oss ofte provosere av kunsten fordi den sprenger våre forståelsesrammer. Det skyldes som regel at vi stiller helt urimelige krav til kunsten. Vi vil at den skal tilpasse seg oss, bekrefte vår smak, våre tanker, våre oppfatninger, holdninger og forventninger. Og aller sterkest reagerer vi hvis kunsten pirker bort i vår egen dobbeltmoral. Og den er vi alle i besittelse av. Selv en festtalende festspilldirektør.

Kunsten lar seg ikke innordne i planmessige næringsutviklingsprosjekter. Moteindustrien, design, næringsdesign, IT-industri, medieindustri, eller meningsproduserende næringer som det også heter, er alle deler av kulturlivet. De er alle svært nyttige i moderne næringsutvikling og sentrum for den interesse både næringsliv og politikk har når det gjelder å finne nye vekstområder. Men også her snakkes det om kunst og kultur. Som om «bly og vann» (en tittel hentet fra en av Jon Fosses romaner) skal kunne blandes i et innovativt samlende næringsutviklende prosjekt.

Kunsten og kulturen hører til helt ulike begrepsverdener. I stortingsmeldingen om kultur og næringsliv som kom i vinter, står det veldig mye om innovasjon, om skapende virksomheter, om fremtidsrettede industrikulturer, grensesprengende foregangsprosjekter, sjangeroverskridende samarbeidsprosjekter, spennende opplevelsessentra med lekende utforming og integrerte løsninger for tverrfaglig kunstproduksjon. Dette er kulturlivets språk, moteindustriens begreper og medienes sjargong. Kunsten dreier seg om mer jordnære begreper som angst, tvil, tro, nærhet, distanse, ømhet, erkjennelse, lengsler, opphav og død, evighet og forgjengelighet. Prøv å sette de ordene inn i en stortingsmelding!

Kravet til at kunstneren skal tilpasse seg, bli en del av kulturen, ja til og med innordne seg næringslivets premisser har alltid vært til stede og vil bare øke i styrke. Forfattere skal lære mer om markedsføring og bli tilpasningsdyktige i dagens medieverden, skuespillere ser et større og større marked innenfor reklame og underholdning: i kveld Beckett på National - i morgen troverdig formidler av livsforsikring som tv-reklame. Like absurd begge deler.

Sammenblandingen er en trussel, både mot kulturen og mot kunsten. Kulturen skal ikke nødvendigvis være så grensesprengende og nyskapende. Det bør den overlate til kunsten. Og kunsten må vises en respekt og en ærbødighet, samtidig som den må tåle en hensynsløs kritikk og sterk motstand, da vi bør erkjenne at kunsten kan utfordre oss i våre grunnvoller. Grunnvoller som er selve vår kultur.

Vedlegg 2:

Tale/artikkel, 11.09.2009

Av: Utenriksminister Jonas Gahr Støre

Utenrikspolitisk grunntone

Kronikk i Morgenbladet 11. september 2009

Høysesongen for musikkfestivaler er nettopp over. Det er visstnok over ti tusen av dem i Europa, jeg har hørt snakk om rundt et halvt tusen i Norge, med smått og stort, og selv har jeg i sommer hatt gleden av å oppleve en håndfull. I juli fikk jeg holde min egen «festival» som vert for et av Sveriges Radios tradisjonsrike «Sommar»-programmer med musikk og meninger.

Hva har så utenriksministeren med slikt å gjøre? Det er et spørsmål jeg liker å få, på linje med spørsmålet om hvorfor jeg bruker tid til å skrive og anmelde bøker. Svaret er enkelt: Dette er jo selve formålet med politikk, eller et resultat av politikken, at vi kan oppta oss med kultur og annet grunnleggende som gir livet mening. Det sies at utenrikspolitikkenes mål er å gjøre innenrikspolitikken mulig. Eller sagt direkte: Å sikre rammer for kultur og verdier som gir livet retning. Ja, Norge har trygghet nok til å arrangere og oppleve festivaler, med all den betydning det har for et levende sivilisert samfunn. Det skal vi være glade for.

To ting slår meg i møte med festivalene:

For det første: Gjensidig avhengighet i praksis. Når jeg på nært hold ser og hører hvordan musikere jobber sammen, hvordan et orkester eller et band spiller sammen, så tenker jeg på hvor avhengig hver utøver er av de andre de spiller med. Ingen sjanger illustrerer samspillet kunst bedre. Det er en påminnelse om betydningen av at relasjonen fungerer.

For det andre: Musikken og kulturen i alle festivalene forteller om hvordan noe av det aller viktigste i livet ikke kan måles. Vi kan selvsagt måle publikumstall, inntekter og utgifter, vi kan telle takter, desibel, øvingstimer, antall strykere og blåsere, eller telle antall øyne på terningene i anmeldelsene. Men vi kan ikke måle – og det skal vi være glade for – opplevelsen av musikk, gleden ved å spille og lytte, samspill, samklang, respekt for andres versjoner, de nye nyansene som dukker opp.

På samme måte er det ikke enkelt å måle alle effektene av kultursamarbeid med utlandet. Vi kan måle en budsjettøkning, som det faktum at Kulturløftet har gitt økte bevilgninger til UDs kultursatsing på 51,6 millioner kroner de siste fire årene, altså i tillegg til de ordinære budsjetter; det er nesten 50 prosent opp på fire år. Vi kan telle det økende antallet utenlandske journalister som besøker for eksempel Øyafestivalen i Oslo eller Festspillene i Bergen, og som skriver engasjert om norsk musikk. Vi kan telle avissider, spaltecentimeter, treff på websider eller disipler på twitter. Vi kan fastslå CD-salg eller publikumstall når

norske utøvere deltar i utlandet. Vi kan telle antall boktitler oversatt fra norsk til andre språk, ja, det har gått opp fra 100 til 300 på få år. Kanskje kan vi undersøke tallene for gjestedøgn på norske hoteller. Og meningsmålinger kan si oss noe om utenlandske målgruppers norgeskunnskaper.

Men, igjen: Hvordan måle en musikkopplevelse? En god bok? Et nytt byggverk som tar pusten fra deg? Økt innsikt i en annen kultur? Norske «fotavtrykk» internasjonalt innenfor arkitektur, design, kunst, musikk, litteratur, teater, dans?

Mye innenfor norsk kultursamarbeid med utlandet skjer i det små, men er virksomt i det store. Rekken er lang av små og store prosjekter med norske framvisninger, samarbeid og samspill med miljøer i andre land. Vi kaller det gjerne kulturutveksling. Men det kan også fanges opp av uttrykket «public diplomacy»: virksomhet som bedrer gjensidig forståelse, knytter langsiktige kontakter og styrker forbindelsene over et bredt felt. I utenrikspolitikken kan internasjonalt kultursamarbeid inneha akkurat denne funksjonen. Men: Kulturen skal leve sitt eget liv og trenger ikke å være et redskap for noe annet. Et kulturuttrykk er og blir godt nok i seg selv. Det legitimeres ikke fordi det også er bra for noe annet.

Samtidig finnes det tangeringspunkter mellom kultur og utenrikspolitikk. Jeg har fire dimensjoner i tankene:

For det første: Samvær. Kultursamarbeid med utlandet skaper en møteplass. Og akkurat det kan ofte trengs en del konfliktherjede steder i verden, i byer, land og regioner hvor det kan være få anledninger, få mulighetsrom, hvor man er i stand til å møtes. Et internasjonalt kulturarrangement kan være som et torg, som brønnen midt på torget, vannposten, hvor man i fellesskap øste opp fra kilden til sine hus, traff kjente, hørte nytt, møtte de andre i landsbyen, for å bruke det bildet. På samme måte: Et kulturarrangementet på tvers av grenser sørger for samvær, rundt musikk eller teater, ikke alene, men sammen med andre, mennesker fra en annen kultur.

For det andre: Tilhørighet. Norsk kultursamarbeid med utlandet viser at vi er en integrert del av en større geografi. Våre kulturuttrykk er en del av det nordiske, europeiske – ja, av verdens kulturarv. Derfor er de mange internasjonale kulturfestivalene som arrangeres, i Molde, Risør, Kongsberg, Stavanger, Harstad, Bergen og så videre, viktige arenaer og fyrtårn for disse byene. De viser også at vi er en del av det europeiske og globale kulturkartet. Vi finner vestafrikanske rytmer på en festival i Førde, urgamle kinesiske toner i Bergen og moderne russisk teater i Oslo, og vi tenker: vi er en del av noe større, og dette skjer her hos oss, i vår by.

Det peker mot en tredje dimensjon: Mangfold og betydningen av nye impulser. Mange musikkformer – ja, kunst og kultur i det hele – har vært multikulturell og i bevegelse til alle

tider. Jazz kunne ikke ha blitt til eller utvikles uten en kontinuerlig miks av mennesker og musikk fra ulike geografiske lytteposter. For et ganske homogent land som Norge, er det en livsnødvendighet at nye kulturelle impulser bringes til oss, utenfra, og dessuten at norske kulturutøvere og skapende krefter får reise mye til utlandet. For å høre nytt, lære, spille med utenlandske kolleger og opptre overfor et nytt publikum. Ensidig dyrking av en såkalt nasjonal kultur, hva nå det måtte være, er et blindspor. Kulturens uttrykksmidler er universelle, som musikk, dans og visuell kunst: et felles globalt språk, på tvers av språkgrensener. I musikkgeografien snakkes musikk flytende av alle.

Og til sist: Kultur bygger broer som vi sårt trenger. Vi lar oss fascinere av den dialog vi ofte finner mellom musikere, filmskapere, kunstnere, forfattere – ja, av selve dialogen mellom utøvere og publikum. Det er mange eksempler på at kulturelle arenaer kan etablere og opprettholde kontakt når fastlåste holdninger – politiske, etniske, religiøse eller mellom generasjoner – ellers skaper barrierer. Kultur kan ta opp universelle idealer, menneskerettigheter og kultur kan redusere avstander, gjenoppbygge tillit, synliggjøre en felles identitet. På den annen side: Vi må slutte å si at vi bygger broer, men innse at vi bor på samme øy, har Khalid Salimi, lederen av Melafestivalen sagt.

Som i musikken gjelder det å finne grunntonen. For å bruke et av tidens begreper: Vi er tjent med å ha et levende og internasjonalt kulturliv i en tid da folk ikke bare spør hva vi skal leve av, men også hva vi skal leve for og hvordan vi skal mestre å leve godt med hverandre, i Norge og i verdenssamfunnet. Med andre ord: Et anliggende også for utenrikspolitikken.
